

תוכן העניינים

- 02 המשרוקית
- 04 על סדר היום
- 14 מוניטור
- 16 טורי סופ"ש
- 20 שוק ההון והשקעות
- 28 משפט וכלכלה
- 29 גלובלי
- 35 טכנולוגיה
- 36 חזית המדע
- 38 רכב ותחבורה
- 43 אירועים ומינויים
- 64 מוסף תרבות

< מוסף הנדל"ן

מחולק בסוף השבוע

< מוסף G

מחולק בסוף השבוע

< מוסף תרבות

מתחיל בשער האחורי בסופ"ש

< פודקאסטים

נגישים באתר גלובס ובכל אפליקציות הפודקאסטים המובילות

עיקבו אחרינו גם בפייסבוק, טוויטר, טלגרם, אינסטגרם ולינקדיין

גלובס, עיתון העסקים והכלכלה הראשון בישראל, פועל תחת קוד אתי, ערכים ונהלים שקופים ליצירת עיתונות אמינה, אחראית, ממונת, מכבדת ומינעה לפעולה. עיתונות שמתחזקת מידע יודע, בונה אמון ומעודדת למידה וגיבוש עמדה עצמאית של קוראיה.

נשמח שתקראו על כך ועוד באתר גלובס ובדוח האמון השנתי

גלובס

חיים בר און ז"ל, מו"ל 1984-1998
גלובס פבלישר עתונות (1983) בע"מ

מו"ל אלונה בר און
עורכת ראשית נעמה סיקולר

- globes.co.il
- sherut@globes.co.il
- facebook.com/globesnews
- twitter.com/globesnews

הצהרת פיות "גלובס" 5988*

ר"ח אצ"ל 53 ראש"צ ת"ד 5126 7515002
03-9538888 .70

המחאה והפוזיציה

בשבוע שבו המחאה עלתה מדרגה, נזכרנו כי עמדות הפוליטיקאים בסוגיות הללו משתנות לא אחת בהתאם לזהות המפגינים • וגם: מה אומר החוק היבש על קריאה לסרבנות, ואיזה עונש אפשר להטיל על מי שחוסם כבישים

ההפגנות השבוע. מהלך לגייס או חציית גבול?

צילום: חיטרס Mostafa Alkharouf

צוות המשרוקית של גלובס

המאבק המתמשך נגד החקיקה המשפטית שמקדמת המשלה, שוב הפך סוּרֵר השבוע, והוביל לאמירות חריפות משני הצדדים. אבל מהו הגבול שעם חצייתו הופכת מחאה מכלי דמוקרטי מתבקש לכזאת שאינה לגיטימית? בריון הפוליטי שאחריו אנחנו עוקבים התשובות מסתדרות תמיד בהתאם לפוזיציה. מי שתומך בחקיקה תוקף את המפגינים בחריפות, ומי שמתנגד לה מגן עליהם. בשורות הבאות לא נכריע בין הפוליטיקאים הניצים, אבל כן נזכיר כי פעם, לפעמים ממש לא מזמן, עמדתם בנושא הייתה שונה לחלוטין.

חסימת כבישים

מה אמרו הפוליטיקאים?

להיות תקוע בפקק זה עניין מעצבן כמעט תמיד, ואם הפקק הוא נגרים במכוון, על ידי מוחים שהחליטו לחסום את הכביש, זה יכול להיות מעצבן שבועתיים. אבל באופן לא מפתיע, הסבלנות של הפוליטיקאים כלפי התופעה גילתה במהלך השנים אלסטיות מיוחדת, בהתאם לזהותם הפוליטית של המוחים.

את ההיפוך שהוא אולי המפורסם ביותר בסוגיה ביצע ראש האופוזיציה יאיר לפיד. ב-2005, במהלך ההתנתקות, הוא פרסם טור בדיעוּת אחרונות שבו הזהיר כי בשל חסימות הכבישים של המוחים "מישהו חולך למות". לפיד לא תקף רק את פרקטיקת המחאה עצמה, אלא גם את המוחים ואיבחו "שיותר מכל דבר אחר בלטה (אצלם) קלות הדעת". "במדינות שבהן המשטרה נחושה יותר...", הוסיף, "היו מעיפים אותם מהכביש בתוך 3 דקות".

מאז כידוע לפיד שינה את עמדתו לגבי חסימת כבישים, והשבוע, במהלך "יום השיבוש", הוא כמובן הפגין יחס אחר לגמרי כלפי המוחים. "המפגינים הם אוהבי ישראל ושוטרי חוק והם נמצאים שם מתוך נאמנות ודאגה למדינה. שמרו עליהם, תנו להם לממש את זכותם הדמוקרטית", הוא כתב בחשבון הטוויטר שלו.

גם חברת מפלגתו מירב בן ארי גילתה סימפטיה למוחים. "בתחנת סלמה בת"א עם המפגחות והחבריים של עצורי היום. דיברתי עם השוטרים, חיוקית את המפגינים...", היא ערכנה בטוויטר. אבל מה היא חשבה בעבר על הסוגיה? בדצמבר 2021, במהלך דיון שניהלה בוועדה לביטחון פנים של הכנסת היא הסבירה כי "לחסום כבישים זאת התעללות בתושבי ישראל". והוסיפה: "אני לא מסכימה

שכביש צריך להיות חסום שעוֹת".

לא קשה למצוא מהפכים מהסוג הזה גם בצד השני. כשב-2019 נקלע שר התחבורה בצלאל סמוטריץ' לפקק שנוצר בשל מחאה של יוצאי אתיופיה הוא התייחס לכך בשוויון נפש. "לא זוכר מתי עמדתי כך תקוע בפקק בהבנה ובלי להתעצבן. מחיר נסבל בהחלט של מחאה דמוקרטית...". וזה כמובן כלום לעומת עמדתו של סמוטריץ' בהתנתקות, אז הוא היה פעיל בולט. לאחרונה פרסמו בחדשות 13 סרטון מתקופת ההתנתקות בו נראה סמוטריץ', בפנים מטושטשות, כשהוא מסביר ש"המדינה צריכה לעמוד, ואם אנשים יבינו שהאדמה בוערת להם מתחת לרגליים".

ומה הוא חושב על המוחים כעת? "אנרכיסטים שחוסמים את איילון", הוא כינה אותם לאחרונה בציוץ שבו יצא בעיקר נגד "האכיפה הבררנית" של המשטרה. אצל השר לביטחון לאומי, איתמר בן גביר, לא הרחקנו עד לימיו כפעיל פוליטי קיצוני, והסתפקו ברברים שאמר באותו דיון בכנסת בנייהולה של בן ארי. שם, כח"כ מהאופוזיציה, הוא קבע ש"חסימת כביש זה לא נורא. בדמוקרטיה לפעמים חוסמים כביש". השבוע כבר התייחס בן גביר בפחות סלחנות לתופעה: "היום (המפגינים) חצו את כל הגבולות והקוים האדומים", הוא אמר, "למנוע מאמבולנסים לעבור ולהגיע ליעדם - זה סיכון חיים של אנשים".

ולא מדובר רק בהתבטאויות. נחזור לאופוזיציה הנוכחית. ב-2017 הגישו ח"כים מישראל ביתנו, ביניהם יוליה מלינובסקי ועודד פורר, הצעת חוק שלפיה לחוק העונשין יתווסף סעיף 344א' שיאפשר להטיל עונש מאסר של עד שלוש שנים, על מי שחוסם או

יאט את התנועה במכוון. ברברי ההסבר לחקיקה נכתב כי "בשנים האחרונות מתגברת תופעת חסימת הכבישים במהלך הפגנות ומחאות. חסימת כבישים והאטת התנועה אינן שיטות מחאה לגיטימיות... הן פוגעות בזכויות יסוד בסיסיות". השבוע מלינובסקי כבר התייחסה אחרת לגמרי לחסימות הכבישים, והסבירה בכמה ציודים שונים כי מי שאשם בחסימות היא

האם החוק מאפשר לגזור 20 שנות מאסר על חוסמי כבישים? פרופ' בועז סנגור אומר כי הפעלת סעיף כזה תהיה בגדר "הפרזה בעליל"

החוק אוסר על סרבנות, אבל מה לגבי מי שמוגדרים כמתנדבים? "ביטול התנדבות זו לא סרבנות", אומר אל"מ במיל"ד ד"ר לירון ליבמן

בעצם המשלה. אגב, במרץ האחרון הגיש ח"כ דן אילון (הליכוד) את הצעת החוק החדש. מעניין מה הוא עשוי לחשוב עליה בעוד כמה שנים.

מה אומר החוק?

האמת היא שבניגוד לכל מיני התבטאויות שראינו השבוע, החוק לגבי העונש שצריך להיות מוטל על מפגינים שחוסמים כביש הוא כנראה לא ממש חד משמעי, וההחלטה האם להעמיד לדין מי שעושים זאת תלויה לא מעט גם במדיניות האכיפה. למעשה, עצם העובדה שכפי שהזכרנו ח"כים מישראל ביתנו הציעו לפני

המיוקית של גלובס

לא מתגייסים". הטקסט קרא לבני המכינות והישיבות לדחות את גיוסם, בשל העירוב בין גברים לנשים בצבא. אם צה"ל יבין שמול החשש מהטרור שפעילו נגדו ארגוני המגדר, גם אנחנו יודעים לייצר לו בלגן וכאב ראש - תיווצר משוואה אחרת", כתב. חודש שעבר, התברר שכעת כללי המשחק השתנו מבחינתו. "אין מקום לסרבנות בצבא, אין מקום להכנסת הצבא למחלוקות פוליטיות, אין מקום לשירות על תנאי... הוא צוטט במקור ראשון, בהקשר למחאה הנוכחית.

ואך התהפכו בצד השני? כאן הדוגמה הבולטת ביותר היא של הרמטכ"ל לשעבר, דן חלוץ, שכעת משחק תפקיד בולט במחאה. האירועיה של ההיסטוריה הובילה לכך שמחאת הטייסים הבולטת האחרונה הייתה במונח שהוא כיהן כמפקד חיל האוויר. אז, בימי האינתיפאדה השנייה, הפרסם מה שכונה "מכתב הטייסים". למעלה מ-20 טייסים ואנשי צוות אוויר במילואים יצאו נגד "פקודות תקיפה בלתי חוקיות ובלתי מוסריות... שמבצעת ישראל בשטחים". חלוץ, מפקדם, הגיב בהריפות: "אין דבר מוסרי פחות מלתקוע סכין בגב הלוחמים... בגב הרמקרטיה שבה סרבנות פוליטית אינה לגיטימית".

אינה לגיטימית? השבוע בראיון לגלי צה"ל אמר חלוץ כי "הפסקת התנדבות היא חלק מחוקי המשחק". במקרה אחר, כשנשאל בחדשות 12 על עמדתו, הצהיר שלא ישרת גם בעצמו. "אני לא מתייצב. כל אחד יפעל על פי סולם הערכים שלו". וכשנשאל על הפערים הסביר כי "השתמטות ברמקרטיה זה דבר אחד, והשתמטות בדיקטטורה זה דבר אחר".

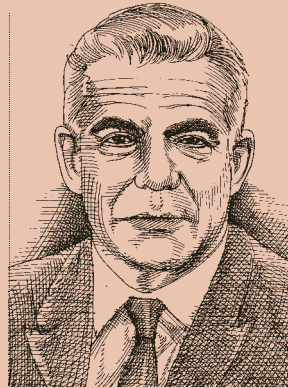
מה אומר החוק?

סרבנות היא כמובן אסורה בחוק, אבל המקרה הנוכחי הוא מורכב יותר. כפי שמדגיש פעמים רבות המחוקק בדרך כלל מדובר במי שמעמדם החוקי הוא של מתנדבים. התנדבות, הסביר לנו ד"ר לירון ליבמן, בכיר לשעבר בפרקליטות הצבאית, יכולה לכלול "שירות אחרי גיל הפטור, חריגה ממסכת ימי המילואים המירבית" ועוד, ומי שמתנדב לשירות רשאי לבטל את התנדבותו באופן מיידי. "מבחינה משפטית ביטול התנדבות זה לא סרבנות", אומר ליבמן.

ומה עם מי שבכל זאת יסרב להתייצב לשירות מילואים כחוק? לפי סעיף 94 לחוק השיפוט הצבאי דינו יהיה עד שלוש שנות מאסר. בפועל, מסביר ליבמן, "הדבר תלוי בנסיבות, כמו הרקע האישי של האדם, האם זו החלטה אינדיבידואלית או חלק מתנועת מרי אזרחי, ולרוב הענישה היא קלה יותר". שאלה נוספת נוגעת לקריאות לסרב לשרת. האם קריאות לטייסים שלא להתייצב הן בגדר עבירה על החוק? סעיף 109 לחוק העונשין, "הסתה להשתמטות", קובע כי "מי שהסית או שידל אדם החייב בשירות... שלא ישרת או שלא יתייצב לפעולה צבאית, דינו - מאסר חמש שנים". בפועל, אומר לנו ליבמן, כי ככל שהוא זוכר החוק הוא מעולם לא נאכף.

נכשין

המפגינים הם אוהבי ישראל ושומרי חוק... תנו להם לממש את זכותם הדמוקרטית" (טוויטר)

יאיר לפיד

נכשין

...לאזרחי ישראל אין ברירה אלא למחות כדי להציל את המדינה" (פייסבוק)

יוליה מלינובסקי

נכשין

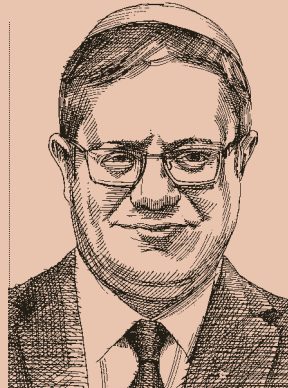
...אין מקום להכנסת הצבא למחלוקות פוליטיות, אין מקום לשירות על תנאי" (מקור ראשון)

בצלאל סמוטריץ'

נכשין

למנוע מאמבולנסים לעבור ולהגיע ליעדם - זה סיכון חיים של אנשים בנתיב תחבורה" (טוויטר)

איתמר בן גביר

אז

במדינות שבהן המשטרה נחושה יותר... היו מעיפים אותם מהכביש בתוך שלוש דקות" (טור בדיעות אחרונות, 2005)

כמה שנים להפוך את העבירה הזו לעבירה פלילית, יכולה ללמד על כך שכרגע החוק לא כולל עונש ישיר על מוחים שחוסמים כביש (יש הנחיות יועמ"ש בעניין שאליה נגיע בהמשך). ייתכן שהסיטואציה הזאת היא ששלחה את השר עמיחי שיקלי לטעון, בראיון לפגוש את העיתונות, שחסימת כבישים היא "עבירה פלילית המורה שיכולה להגיע עד כדי עשרים שנות מאסר". יש אכן סעיף בחוק העונשין (332) שבו נכתב כי "העושה אותה מאלה, בכוונה לפגוע בנוסע בנתיב תחבורה או כלי תחבורה או לסכן את בטיחותו, דינו - מאסר עשרים שנים", אבל מומחים שאיתם דיברנו הבחירו כי לא סביר שהסעיף הזה רלוונטי למה שראינו עד כה במחאה הנוכחית.

אז

חסימת כבישים והאטת התנועה אינן שיטות מחאה לגיטימיות" (דברי הסבר להצעת חוק, 2017)

פרופ' בועז סג"ר, ראש המכון לבטיחות במשפט הפלילי, הסביר לנו שבהתחשב בכותרת הסעיף, הרישה להוכיח כוונה לפגוע, והעונש החמור, הרי שהוא "ממש לא מתאים לחסימת כביש שמטרתה הפגנה ללא פגיעה באנשים. אם המשטרה והפרקליטות פונות לסעיף עבירה זו, הן מפרזות בעליל". גם פרופ' אורן גול אייל, ראש המרכז לחקר פשיעה, משפט וחברה, בפקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה מסביר שלקיומה של העבירה יש שני למעשה שני תנאים, שאחד מהם הוא "הפעולה תעשה בכוונה לפגוע בנוסע או לסכן את בטיחותו".

אז

אם צה"ל יבין... שגם אנחנו יודעים לייצר לו בלגן וכאב ראש - תיווצר משוואה אחרת" (מאמר בעיתון בשבע, 2017)

או מה כן יש? נחזור להנחיית היועמ"ש שהזכרנו. הנחיה 3.1200 שעניינה "חירות ההפגנה" מביאה מקרים של חסימת כביש כרוגמה "למעשה שיפר את השלום" ומפנה אותנו בחזרה לחוק העונשין. שם, בסעיפים 153 ו-154 נכתב כי קצין משטרה בדרגת מפקח ומעלה מוסמך לדרוש ממי שמתפתים ב"התפרעות" להתפזר בשקט, ואם לא - בסמכותו לעצור אותם. סעיף 155 קובע שמי שלא מציינים להוראה צפויים לעונש של עד חמש שנות מאסר.

סרבנות

מה אומר הפוליטיקאים?

מה שהיה פעם עניין ששמור רק לקצוות של שני המחנות הפוליטיים, הפך כעת לנוכח הרבה יותר בשכי. בהקלטות מתוך ישיבת הממשלה שפורסמו השבוע בחדשות 13 נשמע ראש הממשלה כשהוא יוצא בהריפות נגד "הפרה המונית כוונת של חוק השירות... אי אפשר לתפוס את זה". אלא שבממשלה הנוכחית של נתניהו יושבים כיום אנשים שלפחות עבר חשו אחרת לגמרי כלפי התופעה השר בן גביר, למשל, השתתף ב-2007 בטקס החלוקת תעודות הוקרה לחיילים שסירבו לפינוי משפחות יהודיות בחברון. זה לא הפריע לו לטעון לפני כמה חודשים, בתגובה להתבטאויות הטייסים, כי "מי שתומך בסרבנות, לא צריך להיות בצה"ל".

אז

יש אירועים של חסימת כביש - לא יפה, לא נורא. בדמוקרטיה לפעמים חוסמים כביש" (דיון בכנסת, 2021)

כדי להתרשם מעמדתו של השר סמוטריץ' לגבי שימוש בצה"ל כאמצעי לחץ פוליטי לא צריך להרחיק עד 2007. ב-2017, בהיותו ח"כ, הוא פרסם מאמר בעיתון בשבע תחת הכותרת "מצילים את צה"ל -